

KÚRIA

Bfv.III.732/2012/8. szám

A Kúria Budapesten, a 2012. év november hó 27. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A garázdaság büntette és más bűncselekmények miatt **K. L. és társai** ellen folyamatban volt büntetőügyben a H. L. (korábbi néven K. L.) I. rendű terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Szegedi Városi Bíróság 11.B.39/2010/84. számú ítéletét, illetőleg a Szegedi Törvényszék 3.Bf.1349/2010/18. számú végzését H. L. I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárás során felmerült 8.420 (nyolcezer-négyszázhusz) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Szegedi Városi Bíróság a 2010. szeptember 30. napján kihirdetett 11.B.39/2010/84. számú ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki

- társtettesként elkövetett garázdaság büntettségében [Btk. 271. § (1) bekezdés és (3) bekezdés d) pont],
- 2 rendbeli testi sértés büntettségének kísérletében [Btk. 170. § (1) és (2) bekezdés] és
- rongálás vétségében [Btk. 324. § (1) bekezdés és (2) bekezdés a)

pont].

Ezért az I. rendű terheltet - halmazati büntetésül - 1 év 20 nap börtönbüntetésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte, továbbá az előzetes fogvatartást beszámította és megállapította, hogy ezáltal az I. rendű terhelt a szabadságvesztést kitöltötte, egyebekben rendelkezett a lefoglalt dolgokról és a bűnügyi költségről.

A védelmi fellebbezés alapján eljáró Szegedi Törvényszék, mint másodfokú bíróság a 2012. március 5. napján hozott 3.Bf.1349/2010/18. számú végzésével helybenhagyta az elsőfokú ítéletet azzal, hogy az egyik lefoglalt dologról eltérően rendelkezett.

Az elsőfokú bíróság jogi értékelése szerint az I. rendű terhelt kezdeményezte a tettelegességig fajuló garázda, erőszakos cselekményeket, és először ő tanúsított erőszakos magatartást, ezért nem volt jogos védelmi helyzetben, függetlenül attól, hogy időben később kapával és vasvillával jogtalanul támadtak rá.

Az I. rendű terhelt egy 8 cm pengehosszúságú nyitott kést tartott az egyik kezében, így a Btk. 137. § (4) bekezdés b) pontja alapján felfegyverkezve követte el a garázdaságot, mégpedig a vele szemben állókkal együttes társítottességben.

Az I. rendű terhelt a 2 rendbeli súlyos testi sértés kísérletét azzal követte el, hogy a kristály hamutállal fejbe ütötte a II. rendű terheltet, a fémszékek középest meg nem haladó erővel fejbe ütötte a III. rendű terheltet. Az I. rendű terhelt szándéka az általa használt eszközökkel fejre mért ütéssel súlyosabb sérülés okozására is irányult.

Az I. rendű terhelt a rongálást azzal követte el, hogy a kocsma berendezési tárgyainak részbeni megsemmisítésével, illetve megrongálásával összesen 80.000 forint kárt okozott.

A másodfokú bíróság az első fokon megállapított tényállást kiegészítette, helyesbítette, s így megalapozottnak találta. Az I. rendű terhelt bűnösségére vont következtetéssel és a jogi minősítéssel maradéktalanul egyetértett.

Felülvizsgálati indítványt a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. rendű terhelt nyújtott be a bűnösségének megállapítása miatt, felmentése érdekében. Indítványa tehát a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontján, közelebbről azon alapul, hogy az I. rendű terhelt bűnösségének a megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.

Az I. rendű terhelt indokai szerint

- ő a cselekmény szenvedő alanya, őt érte az életének kioltására irányuló összehangolt és megszervezett támadás, amikor pedig menekülni próbált, abban is gátolta három személy,
- a kocsmáros értesítette előtte telefonon a támadóit, és hazudott a II. rendű terhelt feleségével kapcsolatban,
- a rendőrség bosszúhadjáratot folytatott ellene, egy rendőr őrmester is megkísérelte az életét kioltani, de abban egy mentős megakadályozta, a rendőrök állították be őt főbűnösnek, és kérték ehhez az ügyvédek segítségét.

A Legfőbb Ügyészség a BF.2008/2012. számú átiratában az I. rendű terhelt felülvizsgálati indítványát nem találta alaposnak, és indítványozta a támadott határozat hatályában fenntartását.

Kifejtette, hogy az irányadó tényállás szerint az I. rendű terhelt tanúsított támadó magatartást: a II. rendű terheltet kristály hamutartóval fejbe verte, kést vett elő, maga elé tartott fémszéssel a III. rendű terheltet fejen ütötte, berendezési tárgyakat dobált a vele szemben állók felé. Csak ezt követte a III. rendű és a IV. rendű terhelt részéről az I. rendű terheltet ért bántalmazás, amely azonban az előzményekre figyelemmel nem hozta az I. rendű terheltet jogos védelmi helyzetbe.

Az I. rendű terhelt észrevételt tett a Legfőbb Ügyészség átiratára.

A 2012. október 26-án kelt beadványában fenntartotta az indítványát. A férj, a feleség és a testvér (II. rendű, III. rendű, IV. rendű terhelt) „egymástól sérültek” otthonukban és a kocsmában. A kocsmáros telefonon hazugságokkal hívta őket a helyszínre, velük ő aznap előbb nem is találkozott. Cellainformációt kért, de azt a nyomozó hatóság megtagadta, a kocsmáros a többi terhelt barátja, vele haragos viszonyban van. Az egyik további tanú a többi terhelt szomszédja, amit letagadtak. A rendőrök is bántalmazták. A II. rendű terheltnél kés volt, meg akarta őt késelni. A III. rendű és a IV. rendű terheltek hamis vád és hamis tanúzás miatt voltak már felelősségre vonva.

Az I. rendű terhelt a 2012. november 14-én kelt beadványában már újabb indokot nem hozott föl, a korábbiak egy részét ismételte meg.

A Kúria a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott.

Az I. rendű terhelt védője az I. rendű terhelt indítványával egyetértett, s - azzal, hogy a támadott jogerős határozatban megállapított tényállás ugyan irányadó - jogos védelem miatt felmentést indítványozott.

A Legfőbb Ügyészség képviselője az átiratban foglalt álláspontot és

indítványt fenntartva szólalt fel, s az irányadó tényállás alapján egyértelműnek látta, hogy nem állt fenn jogos védelmi helyzet.

Az I. rendű terhelt felülvizsgálati indítványa nem alapos.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdésében megjelölt anyagi és eljárási okból vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

Felülvizsgálatban a felülbírálat

- az indítványhoz [Be. 423. § (4) bekezdés],
- a jogerős határozatban megállapított, s nem támadható tényálláshoz [Be. 423. § (1) bekezdés] és
- főszabályként, a Be. 416. § (1) bekezdés e) és f) pontjában meghatározott esetek kivételével, a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályokhoz [Be. 423. § (2) bekezdés] kötött.

Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, 388. § (2) bekezdés].

A tényállás irányadósága azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a - minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül - kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására. A jogkövetkeztetések - így a bűnösség megállapításának - helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A Kúria előre leszögezi, hogy az irányadó tényállás alapján az I. rendű terhelt nem volt jogos védelmi helyzetben.

A jelen ügyben elsődlegesen vitatott kérdés, hogy történt-e jogtalan támadás, illetve fennállt-e bekövetkezésének közvetlen veszélye.

A Btk. 29. § (1) bekezdésének - az elkövetéskor és változatlan szöveggel azóta is hatályos - rendelkezése szerint nem büntethető, akinek cselekménye a saját, illetőleg a mások személye, javai vagy közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

Az élet és a testi épség büntetőjogi védelméről szóló - a bírói gyakorlatban meghonosodott és követett - 15. számú Irányelv III. pontjában foglaltak értelmében minden ügyben a történés folyamatának egészét figyelembe véve, a cselekménysor összefüggő

vizsgálata alapján ítéltethető meg, hogy a véghezvitel időpontjában fennállott-e a jogos védelmi helyzet.

Ez mindenekelőtt - a „jogtalan támadás” törvényi feltételéből egyébként önmagában és alapvetően is következően - két objektív jellegű körülmény, a történések időbeliségének és tartalmának vizsgálatát jelenti.

A jogos védelmi helyzet ugyanis a jogtalan támadó, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető és az elhárító magatartás viszonya, aminek kezdete a jogtalan támadó, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető magatartás függvénye.

Következésképpen a jogos védelem, illetve az adott, bűncselekményt megvalósító magatartás jogszerűségének a kérdése akkor merülhet fel, ha már megindult, folyamatban lévő jogtalan támadás vagy jogellenes támadás közvetlenül fenyegető veszélyének leküzdésére irányul.

Általános fenyegetettség érzése, jogtalan támadás bekövetkezhetőségének távoli veszélye jogos védelmi helyzetet nem alapoz meg (BH 1995/685., 2002/212., 2003/50.).

Szintén objektív jellegű, de már tartalmi feltétel, hogy a jogtalan támadás, illetve annak közvetlen veszélye az elhárítótól idegen. Támadás ugyanis értelemszerűen a célzott, egyoldalú (nem kölcsönös) és fizikai jellegű összeütközést kezdő magatartás.

Ehhez képest következetes ítélkezési gyakorlat, hogy nem állapítható meg jogos védelmi helyzet annak javára, aki

- szándékos magatartásával előidézi (provokálja) a másik támadását (BJD 1004.),
- önként - méltányolható ok nélkül - bekapcsolódik verekedésbe, illetve kölcsönös résztvevője erőszaknak, mást egyidejűleg támad (BJD 2473.),
- kihívást elfogadva vagy kölcsönös szidalmazás, fenyegetőzés után tettelegességbe bocsátkozik (BJD 3626., BH 2002/172., 2004/93.).

Az irányadó tényállás alapján viszont nem lehet szó az I. rendű terheltet ért első támadásról, továbbá az I. rendű terhelt valójában - szóváltást követően - először kezdett erőszakos magatartásba, amit követően szintén előbb ő ismételt meg, majd pedig ezután érte őt támadás, magatartása tehát egyrészt előzmény nélküli, önkéntes és egyoldalúan támadó volt.

Az indítvánnyal szemben nem vonható arra következtetés, hogy előbb lett volna az I. rendű terhelt személye, testi épsége ellen intézett támadás. E körben az indítvány valójában a tényállástól

eltérő körülményekre hivatkozott, ami felülvizsgálat tárgyát nem képezheti.

Az I. rendű terhelt a II. rendű terhelttel szóváltásba került, ami - nyilvánvalóan - nem róható fel neki (még ha rosszállását fejezte is ki). Kétségtelen viszont, hogy a szóváltás kezdetekor az I. rendű terhelt tevőleges magatartásáig más részéről semmiféle támadás, vagy annak közvetlen fenyegetése nem történt.

Nem volt tehát mit elhárítani. Ez egyben azt is jelenti, hogy - szemben az indítványban foglaltakkal - nem csupán a jogos védelemre, a Btk. 21. § (1) bekezdésére, hanem a (2) bekezdésére hivatkozás sem alapos, és az irányadó tényállás alapján a vélt jogos védelmi helyzet feltevésének sincs helye.

Az I. rendű terhelttel más, így a II. rendű, a III. rendű és a IV. rendű terhelt csupán az eseménysor végén került közvetlen kapcsolatba. Innen már valóban nem egyoldalú, hanem kölcsönös közelharc folyt, amiben a résztvevők - egyezően a kihívás elfogadjának megítélésével - egyaránt a jogtalanság talaján állnak. Aki ugyanis belebocsátkozik, feladja a jog által védett helyzetét. Jelen esetben azonban ez nem az I. rendű, hanem a vele szemben lévőkre vonatkozik.

A terheltek magatartása a küzdő felek részéről egyaránt a köznyugalomhoz fűződő érdek elleni támadás. Jelen ügyben tehát arról van szó, hogy az I. rendű terhelt garázda magatartásba kezdett, ennek során testi sértést okozott, majd garázda magatartása felfegyverkezésbe torkollott, ennek során újabb testi sértést okozott, majd a vele szemben állók felvették vele a harcot, és kölcsönös, eszközökkel történő verekedés alakult ki.

A Btk. 271. § (1) bekezdése alapján garázdaság vétségét követi el, aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen.

A (2) bekezdés a) pontja alapján pedig büntett valósul meg, ha a garázdaságot csoportosan követik el, mert a Btk. 137. § 15. pontja szerint az elkövetésben legalább 3 személy vesz részt, a (3) bekezdés d) pontja alapján pedig még súlyosabb, ha felfegyverkezve követik el.

A bűncselekmény megvalósulásának tehát 3 együttes (konjunktív) feltétele az elkövetési magatartás kihívó közösségellenessége, erőszakos jellege, valamint annak másokban megbotránkozás vagy riadalom keltésére való alkalmassága.

Következetes ítélkezési gyakorlat alapján (BH 1980/116., BH

1983/434. I., BH 2005/313., BH 1998/471. I., EBH 1589.)

- a kihívó közösségellenesség nem önmagában véve a minden bűncselekményben felismerhető társadalomra veszélyesség, a közösség elvárásaival történő szembefordulás, vagy ezen elvárások semmibevétele; kihívóan közösségellenes a magatartás, ha az elkövető legalább eshetőlegesen szándékkal tisztában van azzal, hogy erőszakos cselekedete közvetlenül és durván sérti/sértheti a közösség nyugalma, ám tettét a közösségi érdek semmibevételével hajtja végre;

- az erőszakos magatartás nem azonos az erőszakkal, hanem annál enyhébb, de mindenképpen - akár személy, akár dolog elleni - támadó jellegű, fizikai ráhatás;

- a garázdaság bár szándékos, azonban nem célzatos bűncselekmény, az elkövetőnek azzal kell tisztában lennie, hogy kihívóan közösségellenes és erőszakos magatartása mások megbotránkoztatására vagy riadalom kiváltására alkalmas, e tekintetben is elégséges az eshetőlegesen szándék.

Az I. rendű terhelt azáltal, hogy a kocsmában előbb kerámia gyertyatartót dobott el, aztán üveg hamutállyal a II. rendű terheltet fejbe verte, majd késsel és egy székkal fenyegetőzött, ordított és berendezési tárgyakat dobált a többiekre, nyilvánvalóan olyan - személy elleni, támadó jellegű - fizikai ráhatást fejtett ki, ami megbotránkoztatás, riadalom kiváltására alkalmas.

Magatartásában (amint társaiéban is) a kihívó közösségellenesség bekövetkezte, illetve elkerülése tekintetében legalább közömbösség nyilvánult meg, s ekként a garázdaság valamennyi feltétele tényállásszerűen megvalósult.

Mindezek alapján nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor nem állapított meg az I. rendű terhelt javára jogos védelmi helyzetet, és a cselekmény minősítése is helyes.

Az indítványban foglaltak kapcsán megjegyzi a Kúria, hogy kétségtelenül következetes az ítélkezési gyakorlat abban is, hogy a kihívás elfogadása, a kölcsönös tettelegességbe bocsátkozás esetében is fennállhat jogos védelmi helyzet annak javára, akivel szemben az erőviszonyok azért változnak hátrányosan, mert ellenfeléhez - általa előzetesen fel nem ismerhetően - további személy csatlakozik (BH 2008/260.).

Jelen ügyben azonban erről nincs szó. Azon túlmenően, hogy - a már kifejtettek szerint - jogtalan támadás nem történt, az irányadó tényállásból következően az I. rendű terhelt nyilvánvalóan eleve tisztában volt azzal, hogy akivel szóváltásba került, nincs egyedül. A II. rendű, a III. rendű és a IV. rendű terhelt nem

váratlanul jelent meg.

Az I. rendű terhelt indítványának egyéb - a bizonyítékok mikénti értékelését célzó, illetőleg nem a megállapított tényálláson belüli tényekre, hanem azon kívül eső, a megállapított tényekkel alapvetően ellentétes állításokra hivatkozó - kifogásai az eljárás bíróság mérlegelő tevékenységét, ekként pedig az irányadó tényállást támadják, ami felülvizsgálatban kizárt.

A Kúria megjegyzi, hogy az elsőfokú bíróságnak az I. rendű terhelt védelmét érintő eljárása kapcsán lényegében egyetért a másodfokú bíróság ítéletében kifejtett állásponttal (2. oldal 6. bekezdéstől 3. oldal 3. bekezdésével bezárólag).

Hangsúlyozni kell azonban: a Be. alapvető rendelkezései közé tartozik, hogy a terheltet megilleti a védelem joga, s azt személyesen vagy védő útján is elláthatja az eljárás bármely szakaszában, továbbá a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság köteles biztosítani, hogy a terhelt a törvényben meghatározott módon védekezhessék [Be. 5. § (1) és (3) bekezdés].

A terhelt és a védő közötti kapcsolat értelemszerűen bizalmi jellegű. Ehhez képest, ha közöttük a bizalom valamely okból megrendül, akkor fokozott körültekintéssel kell eljárni, s - kötelező védelem és meghatalmazott védő hiányában - mérlegelni a korábbi kirendelt védő felmentésének és az újabb védő kirendelésének az indokoltságát.

Az iratok alapján megállapítható, hogy az alapügyben

- az I. rendű terhelt esetében az eljárásban és a tárgyaláson a védelem egyaránt kötelező volt a Be. 46. § a) pontja [büntetési tétel], b) pontja [fogvatartás] és c) pontja [személyiségzavar, mint kóros, de a beszámítási képességet nem érintő elmeállapot] alapján,
- az elsőfokú és a másodfokú bíróság egyaránt tárgyalást tartott,
- a tárgyaláson az I. rendű terhelt védelmében minden esetben jelen volt védő.

Kétségtelen továbbá, hogy a Be. 45. § (1) bekezdése nem hoz létre kizárási esetet, ha a terheltnek egyidejűleg van több kirendelt védője, következésképpen a fel nem mentett korábbi védő jelenléte eleget tesz a kötelező védelemből fakadó elvárásnak.

Miután az I. rendű terhelt érdekében mindvégig eljáró védő, ezért feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, miszerint a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a részvétele a törvény értelmében kötelező [Be. 373. § (1) bekezdés II.d) pont], nem történt.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek a vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - az I. rendű terhelt felülvizsgálati indítványának nem adott helyt, s a támadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban kirendelt védői díjként felmerült bünygyi költséget a Be. 429. § (1) bekezdése záró fordulata alapján az állam viseli.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2012. november 27.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s.k. előadó bíró, Dr. Jasku Ildikó s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

*írnok
BÉ*